

ESTONIA

Väljaandja : Välisministeerium
Akti või dokumendi liik : välisleping
Teksti liik : algtekst
Jõustumise kp. : 17.04.2005
Avaldamismärge : RTII, 17.03.2005, 9, 24

Relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse Haagi konventsiooni teine protokoll* Koostatud 26. märtsil 1999. a Haagis

Mitteametlik tõlge

Protokolliosalised,

olles teadlikud vajadusest tõhustada kultuuriväärtuste kaitset relvakonfliktide korral ja luua selleks valitud kultuuriväärtuste tõhustatud kaitse süsteem;

kinnitades veel kord 14. mail 1954 Haagis alla kirjutatud relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse konventsiooni tähtsust ja rõhutades vajadust täiendada selle konventsiooni sätteid nende rakendamise meetmetega;

soovides anda konventsiooniosalistele võimaluse olla lähemalt seotud kultuuriväärtuste kaitsega relvakonflikti korral, leppides kokku asjakohase protseduuri;

arvestades, et relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitset reguleerivad eeskirjad peaksid kajastama rahvusvahelises õiguses toimunud muudatusi;

kinnitades, et protokolliga reguleerimata küsimustes kohaldatakse jätkuvalt rahvusvahelist tavaõigust,

on kokku leppinud järgmises.

I peatükk. SISSEJUHATUS

Artikkel 1. Mõisted

Protokollis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) «protokolliosaline» tähendab käesoleva protokollis osalisriiki;
- b) «kultuuriväärtus» tähendab kultuuriväärtust konventsiooni artikli 1 tähenduses;
- c) «konventsioon» tähendab 14. mail 1954 Haagis alla kirjutatud relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse konventsiooni;
- d) «konventsiooniosaline» tähendab konventsiooni osalisriiki;
- e) «tõhustatud kaitse» tähendab artiklite 10 ja 11 alusel loodud tõhustatud kaitse süsteemi;
- f) «sõjaline objekt» tähendab objekti, mis oma laadi, asukoha, eesmärgi või kasutuse tõttu annab olulise panuse sõjategevusse ja mille täielik või osaline purustamine, vallutamine või neutraliseerimine sel ajahetkel valitsevatel asjaoludel annab selge sõjalise eelise;
- g) «ebaseaduslik» tähendab okupeeritud territooriumi või rahvusvahelise õiguse normide sunni all või muul moel rikkumist;
- h) «nimekiri» tähendab tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste artikli 27 lõike 1 punkti b kohaselt koostatud rahvusvahelist nimekirja;
- i) «peadirektor» tähendab UNESCO peadirektorit;
- j) «UNESCO» tähendab Ühinenud Rahvaste Haridus-, Teadus- ja Kultuuriorganisatsiooni;
- k) «esimene protokoll» tähendab 14. mail 1954 Haagis alla kirjutatud relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse konventsiooni protokollis.

Artikkel 2. Seos konventsiooniga

Protokoll täiendab konventsiooni protokolliosaliste omavaheliste suhete osas.

Artikkel 3. Kohaldamisala

1. Lisaks rahu ajal kohaldatavatele sätetele kohaldatakse protokollis konventsiooni artikli 18 lõigetes 1 ja 2 ning artikli 22 lõikes 1 nimetatud olukordades.

2. Kui ühe konfliktipoole jaoks ei ole protokoll siduv, siis kohaldatakse seda protokolliosaliste vastastikustele suhetele. Lisaks sellele kohaldatakse protokollis konfliktis osalevale riigile, kes ei ole protokolliga ühinenud, kuid kiidab protokollis heaks ja kohaldab seda.

Artikkel 4. Seos III peatüki ning konventsiooni ja protokollide muude sätete vahel

Protokollide III peatüki sätteid kohaldatakse ilma, et nad läheksid vastuollu:

- a) konventsiooni I peatüki ja protokollide II peatüki kohaldamisega;
- b) konventsiooni II peatüki kohaldamisega, välja arvatud juhul, kui kultuuriväärtus on nii erikaitse kui ka tõhustatud kaitse all, kuid protokolliosaliste või protokolliosalise ning riigi vahel, kes on protokollide artikli 3 lõike 2 kohaselt heaks kiitnud ja kohaldab seda, kohaldatakse ainult tõhustatud kaitset käsitlevaid sätteid

II peatükk. KAITSE ÜLDSÄTTED

Artikkel 5. Kultuuriväärtuste kaitse

Konventsiooni artikli 3 kohaselt rahu ajal rakendatavad abinõud relvakonflikti eeldatava mõju eest kultuuriväärtuste kaitsmiseks hõlmavad vara ettevalmistamist, hädaabinõude kavandamist vara kaitseks tulekahju ja varingute eest, ettevalmistusi vallaskultuuriväärtuste ümberpaigutamiseks või sellise vara nõuetekohast kaitsmist kohapeal ning kultuuriväärtuste kaitsmise eest vastutavate pädevate ametiasutuste määramist

Artikkel 6. Kultuuriväärtuste austamine

Eesmärgiga tagada konventsiooni artikli 4 kohaselt kultuuriväärtuste austamine:

- a) konventsiooni artikli 4 lõike 2 kohaselt on tungiva sõjalise vajaduse korral lubatud vaenutegevus kultuuriväärtuse vastu, kui:
  - i. kultuuriväärtus on oma ostarbalt muudetud sõjaliseks objektiks; ja
  - ii. ei ole muud võimalust saavutada samaväärset sõjalist edu kui vaenutegevusega kultuuriväärtuse vastu;
- b) konventsiooni artikli 4 lõike 2 kohaselt on tungiva sõjalise vajaduse korral lubatud panna kultuuriväärtus kahjustamise või hävitamise ohtu, kui ei ole olemas muud võimalust ega meetodit samaväärse sõjalise edu saavutamiseks kui kultuuriväärtuse selline kasutamine;
- c) otsuse tugineda tungivale sõjalisele vajadusele võib vastu võtta ainult ohvitser, kes juhib suuruselt vähemalt pataljonile vastavat väeosa, või kui olukord teisiti ei võimalda, siis ka pataljonist väiksemat väeosa;
- d) kui punkti a kohaselt on langetatud otsus rünnata, hoiatatakse sellest võimaluse korral alati selgelt ette.

Artikkel 7. Abinõud rünnaku korral

Minemata vastuollu teiste rahvusvahelises õiguses ettenähtud sõjaliste operatsioonide ettevaatusabinõudega, kohustuvad konfliktipooled:

- a) rakendada kõiki asjakohaseid abinõusid, et rünnakuobjektideks ei oleks konventsiooni artikli 4 alusel kaitstavat kultuuriväärtused;
- b) rakendada kõiki asjakohaseid abinõusid rünnakuvahendite ja -meetodite valikul, et vältida ja võimalikult vähendada konventsiooni artikli 4 alusel kaitstavate kultuuriväärtuste kahjustamist;
- c) hoiduma langetamast otsust rünnata, kui see võib tekitada juhuslikku kahju konventsiooni artikli 4 alusel kaitstavatele kultuuriväärtustele ja ületada eeldatava konkreetse ja otsese sõjalise kasu; ja
- d) tühistama või peatama rünnaku, kui on ilmne, et:
  - i. objekt on konventsiooni artikli 4 alusel kaitstav kultuuriväärtus;
  - ii. rünnak võib tekitada juhuslikku kahju konventsiooni artikli 4 alusel kaitstavale kultuuriväärtusele ja ületada eeldatava konkreetse ja otsese sõjalise kasu.

Artikkel 8. Abinõud sõjategevuse mõju vastu

Konfliktipooled kohustuvad võimalikult suurel määral:

- a) eemaldama vallaskultuuriväärtused sõjaliste objektide lähedusest või tagama nende nõuetekohase kohapealse kaitse;
- b) hoiduma paigutamast sõjalisi objekte kultuuriväärtuste lähedale.

Artikkel 9. Kultuuriväärtuse kaitse okupeeritud territooriumil

1. Konventsiooni artiklitega 4 ja 5 vastuollu minemata kohustub protokolliosaline, kes on okupeerinud teise protokolliosalise kogu territooriumi või selle osa, takistama ja ära hoidma okupeeritud territooriumil:

- a) kultuuriväärtuste ebaseadusliku väljaviimise, muu teisaldamise või omandi ülemineku;
- b) arheoloogilised kaevamised, välja arvatud juhul, kui see on hädavajalik kultuuriväärtuse kaitseks, registreerimiseks või säilitamiseks;
- c) kultuuriväärtuste muutmise või kasutuse muutmise, mille eesmärk on peita või hävitada kultuurilisi, ajaloolisi või teaduslikke tõendeid.

2. Kõik arheoloogilised kaevamised või kultuuriväärtuste või nende ostarbe muutmise okupeeritud territooriumil korraldatakse võimaluse korral tihedas koostöös okupeeritud territooriumi pädevate asutustega.

III peatükk. TÕHUSTATUD KAITSE

Artikkel 10. Tõhustatud kaitse

Kultuuriväärtuse võib võtta tõhustatud kaitse alla eeldusel, et see vastab järgmisele kolmele tingimusele:

- kultuuriväärtus on inimkonna jaoks olulise väärtusega,
- seda kaitsevad piisavad riigisisese õiguslikud ja haldusabinõud, mis tunnustavad kultuuriväärtuse erakordset kultuurilist ja ajaloolist väärtust ning tagavad selle kaitsmise kõrgeimal tasemel;
- seda ei kasutata sõjalisel eesmärgil ega sõjalise objekti kaitsena ning kultuuriväärtuse valdaja (kontrollija) on kirjalikult kinnitanud, et kultuuriväärtust sel moel kasutama ei hakata.

Artikkel 11. Tõhustatud kaitse alla võtmine

- Iga protokolliosaline peaks komiteele esitama nimekirja kultuuriväärtustest, millele ta soovib taotleda tõhustatud kaitset
- Protokolliosaline, kelle kontrolli alla kultuuriväärtus kuulub, võib taotleda selle kandmist artikli 27 lõike 1 punkti b alusel koostatavasse nimekirja. Taotluses esitatakse kogu vajalik teave, mis on seotud artiklis 10 esitatud nõuetega. Komitee võib pöörduda protokolliosalise poole ettepanekuga lisada kultuuriväärtus nimekirja.
- Teised protokolliosalised, Rahvusvaheline Simise Kilbi Komitee ja muud vajalike eriteadmistega valitsusvälised organisatsioonid võivad anda komiteele kultuuriväärtuste kohta soovitusi. Sellisel juhul võib komitee pöörduda protokolliosalise poole ettepanekuga esitada taotlus kultuuriväärtuse nimekirja kandmise kohta.
- Mitme riigi jurisdiktsiooni alla kuuluval territooriumil asuva kultuuriväärtuse nimekirja lisamise taotlus ega sellise kultuuriväärtuse nimekirja lisamine ei piira protokolliosaliste õigusi jääda erimeelsustele.
- Komitee teavitab kultuuriväärtuse nimekirja lisamise taotluse saamisest kõiki protokolliosalisi. Protokolliosalised võivad esitada komiteele oma seisukohad taotluse kohta kuuekümnepäevase jooksul. Seisukohad peavad põhinema ainult artiklis 10 nimetatud nõuetel. Need peavad olema konkreetsed ja tuginema faktidele. Komitee arvestab seisukohti, võimaldades kultuuriväärtuse nimekirja kandmist taotlevale protokolliosalisele piisavalt aega, et vastata enne otsuse tegemist. Komitee langetab otsuse kultuuriväärtuse nimekirja lisamise kohta pärast protokolliosaliste seisukohtade saamist ja, vaatamata artiklile 26, kui poolt hääletab neli viiendikku osalevatest ja hääletavatest liikmetest.
- Otsuse langetamisel peaks komitee küsima nõu nii valitsus- kui ka valitsusväliselt organisatsioonidelt ning ekspertidelt.
- Otsust tõhustatud kaitse alla võtmise või sellest keeldumise kohta saab teha ainult artiklis 10 nimetatud nõuete alusel.
- Erandjuhul, kui komitee arvamuse kohaselt ei täida kultuuriväärtuse nimekirja kandmist taotlev protokolliosaline artikli 10 punktis b esitatud nõudeid, võib komitee otsustada võtta kultuuriväärtuse tõhustatud kaitse alla, kui protokolliosaline esitab artikli 32 alusel rahvusvahelise abi taotluse.
- Konflikti puhkemisel võib konfliktipool hädavajaduse korral taotleda komiteelt tema jurisdiktsiooni või kontrolli all olevale kultuuriväärtusele tõhustatud kaitset. Komitee edastab taotluse viivitamatult kõikidele konfliktipooltele. Sellisel juhul kaalub komitee asjaomaste protokolliosaliste esitatud seisukohti kiirendatud korras. Kultuuriväärtuste tõhustatud kaitse alla võtmise otsus tehakse võimalikult kiiresti ja, vaatamata artiklile 26, kui poolt hääletab neli viiendikku osalevatest ja hääletavatest liikmetest. Komitee võib võtta kultuuriväärtuse ajutise tõhustatud kaitse alla enne tõhustatud kaitse alla võtmise tavamenetluse lõppemist eeldusel, et artikli 10 punktid a ja c on täidetud.
- Kultuuriväärtuse tõhustatud kaitse jõustub alates selle nimekirja kandmisest.
- Peadirektor edastab viivitamatult Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile ja kõikidele protokolliosalistele teate komitee otsuse kohta kanda kultuuriväärtus nimekirja.

Artikkel 12. Tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste puutumatus

Konfliktipooled kohustuvad tagama tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste puutumatus, hoidudes nende vastu suunatud rünnakust ning hoidudes kasutamast nimetatud kultuuriväärtusi ja nende vahetus läheduses olevaid alasid sõjaliste objektidena.

Artikkel 13. Tõhustatud kaitse kaotamine

- Tõhustatud kaitse all olevalt kultuuriväärtuselt võetakse kaitse ainult juhul, kui:
  - kaitse on artikli 14 kohaselt peatatud või tühistatud; või
  - kultuuriväärtus on muudetud sõjaliseks objektiks.
- Lõike 1 punktis b nimetatud asjaoludel võib kultuuriväärtus olla rünnaku objektiks ainult juhul, kui:
  - rünnak on ainuke põhjendatud võimalus katkestada lõike 1 punktis b nimetatud kultuuriväärtuse kasutamine;
  - rünnaku vahendite ja meetodite valikul on rakendatud kõiki põhjendatud abinõusid, et peatada selline kasutamine ja välistada või vähendada kahju tekitamist kultuuriväärtusele;
  - asjaolud seda lubavad ja see on vältimatu kaitsenõuete tõttu:
    - rünnakuks on andnud korralduse kõrgem väejuhatas,

- ii. vastase vägedele on antud hoiatus, milles nõutakse lõike 1 punktis b nimetatud kasutamise lõpetamist; ja
- iii. vastase vägedele on antud piisav aeg olukorra lahendamiseks.

Artikkel 14. Tõhustatud kaitse peatamine ja tühistamine

1. Kui kultuuriväärtus ei vasta enam ühele protokollis artiklis 10 nimetatud tingimusele, võib komitee selle tõhustatud kaitse peatada või tühistada, kustutades kultuuriväärtuse nimekirjast.
2. Kui tõhustatud kaitse all oleva kultuuriväärtuse suhtes, mida kasutatakse sõjalise tegevuse toetamiseks, rikutakse oluliselt artiklit 12, võib komitee selle tõhustatud kaitse peatada. Kui rikkumised korduvad, võib komitee erandkorras tõhustatud kaitse tühistada, kustutades kultuuriväärtuse nimekirjast.
3. UNESCO peadirektor saadab viivitamatult Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile ja kõikidele protokolliosalistele teate komitee otsuse kohta peatada või tühistada kultuuriväärtuse tõhustatud kaitse.
4. Enne otsuse langetamist võimaldab komitee protokolliosalistel esitada oma seisukohad.

IV peatükk. KRIMINAALVASTUTUS JA KOHTUALLUVUS

Artikkel 15. Protokollis oluline rikkumine

1. Käesoleva protokollis tähenduses paneb isik toime süüteo ning tahtlikult rikub konventsiooni ja protokollis, kui ta:
  - a) muudab tõhustatud kaitse all oleva kultuuriväärtuse rünnaku objektiks;
  - b) kasutab tõhustatud kaitse all olevat kultuuriväärtust või selle lähialasid sõjategevuse toetuseks;
  - c) on süüdi konventsiooni ja protokolliga kaitstud kultuuriväärtuse ulatuslikus purustamises või omandamises;
  - d) muudab konventsiooniga ja protokolliga kaitstud kultuuriväärtuse rünnaku objektiks;
  - e) on süüdi konventsiooniga kaitstud kultuuriväärtuse varguses, rüüstamises, omastamises või vandalismis.
2. Protokolliosalistel võtavad meetmeid, et tunnista oma õigusaktidega käesolevas artiklis nimetatud teod kuritegudeks ja näha nende eest ette karistused. Seda tehes juhivad protokolliosalistel õiguse ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtetest, sealhulgas reeglitest individuaalse kriminaalvastutuse kohta muude kui nende isikute suhtes, kes on kuriteo vahetult toime pannud.

Artikkel 16. Jurisdiktsioon

1. Lõike 2 kohaldamist piiramata võtab protokolliosaline õiguslikke meetmeid, et kehtestada jurisdiktsioon artiklis 15 nimetatud kuritegude suhtes järgmistel juhtudel:
  - a) kuritegu on toime pandud protokolliosalise territooriumil;
  - b) arvatav kurjategija on protokolliosalise kodanik;
  - c) artikli 15 punktides a–c nimetatud kuriteo toime pannud isik viibib protokolliosalise territooriumil.
2. Jurisdiktsiooni rakendamise suhtes ja piiramata konventsiooni artikli 28 kohaldamist:
  - a) protokoll ei välista individuaalset kriminaalvastutust ega jurisdiktsiooni rakendamist riigisisises ja rahvusvahelises õiguses ega jurisdiktsiooni rakendamist rahvusvahelise tavaõiguse alusel;
  - b) kui riik ei ole protokolliosaline, kuid on artikli 3 lõike 2 kohaselt protokollis heaks kiitnud ja kohaldab seda, ei rakenda individuaalset kriminaalvastutust tema sõjaväelaste ja kodanike suhtes ning protokoll ei kohusta kehtestama jurisdiktsiooni selliste isikute suhtes ega neid välja andma; see ei kehti kodanike suhtes, kes teenivad protokolliosalise sõjaväes.

Artikkel 17. Süüdistuse esitamine

1. Kui artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuriteo väidetavalt toime pannud kurjategija viibib protokolliosalise territooriumil ja protokolliosaline ei anna nimetatud isikut välja, on protokolliosaline kohustatud eranditult ja viivitamata esitama juhtumi oma pädevatele ametiasutustele, et riigi õigusakte või rahvusvahelise õiguse asjaomaseid norme järgides esitada isikule süüdistus.
2. Võimaluse korral rahvusvahelise õiguse asjaomaste normidega vastuollu minemata tagatakse igale isikule, kelle suhtes on algatatud kohtumenetlus seoses konventsiooni või protokollis rikkumisega, õiglane kohtlemine ja õiglane kohtumenetlus riigisisese ja rahvusvahelise õiguse kohaselt menetluse kõikides staadiumides, ning ühelgi juhul ei anta isikule vähemsoodsaid garantiisid kui need, mida tagab rahvusvaheline õigus.

Artikkel 18. Väljaandmine

1. Artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegude korral kohaldatakse väljaandmist ja need lisatakse kõikidesse väljaandmislepingutesse, mille protokolliosalistel on sõlminud enne protokollis jõustumist. Protokolliosalistel kohustuvad lisama nimetatud kuriteod kõikidesse edaspidi omavahel sõlmitavatesse väljaandmislepingutesse.

2. Kui protokolliosalise nõuete kohaselt peab väljaandmine põhinema väljaandmislepingul ja ta saab väljaandmistootluse protokolliosaliselt, kellega ta ei ole väljaandmislepingut sõlminud, võib väljaandmist taotlev protokolliosaline omal soovil käsitada käesolevat protokoll artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegude suhtes väljaandmise seadusliku alusena

3. Kui protokolliosaline ei ole teinud väljaandmise eelduseks väljaandmislepingut, tunnustab ta, et artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegudele kohaldatakse väljaandmist, ning järgib väljaandmistootluse esitanud poole õigusakte.

4. Vajaduse korral käsivad protokolliosalised omavahelistes suhetes artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegusid nii, nagu oleks need toime pandud mitte ainult nende toimumiskohas, vaid ka selle protokolliosalise territooriumil, kes on kehtestanud jurisdiktsiooni artikli 16 lõike 1 kohaselt.

Artikkel 19. Vastastikune õigusabi

1. Protokolliosalised annavad üksteisele artiklis 15 nimetatud kuritegudega seotud uurimis-, kriminaal- või väljaandmismenetluses võimalikult suurt abi, sealhulgas abi nende käsutuses oleva tõendusmaterjali kogumisel.

2. Protokolliosalised täidavad lõikes 1 sätestatud kohustusi omavahel sõlmitud vastastikuse õigusabi lepingute või kokkulepete kohaselt. Nimetatud lepingute või kokkulepete puudumisel abistavad protokolliosalised üksteist oma riigisisest õigust järgides.

Artikkel 20. Keeldumise põhjused

1. Väljaandmist kohaldades ei loeta artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegusid ning vastastikuse õigusabi korral ei loeta artiklis 15 toodud kuritegusid poliitilisteks kuritegudeks ega poliitilise kuriteoga seotud või poliitilistest motiividest ajendatud kuritegudeks. Sellest järelduvalt ei tohi keelduda sellistel kuritegudel põhinevast väljaandmistootlusest ega vastastikuse õigusabi taotlusest ainult põhjusel, et tegemist on poliitilise kuriteoga või poliitilise kuriteoga seotud või poliitilistest motiividest ajendatud kuriteoga.

2. Protokoll ei saa tõlgendada kui väljaandmiskohustust või vastastikuse õigusabi tagamist, kui artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegude alusel väljaandmise taotluse või artiklis 15 toodud kuritegude suhtes õigusabi taotluse saanud protokolliosalisel on piisavalt alust arvata, et taotluse eesmärk on esitada süüdistus või karistada isikut tema rassi, usu, rahvuse, etnilise päritolu või poliitiliste vaadete tõttu või kui see tooks kaasa eelarvamusi selle isiku positsiooni suhtes ükskõik millisel nendest põhjustest.

Artikkel 21. Meetmed teiste kuritegude korral

Konventsiooni artikli 28 kohaldamist piiramata võtavad kõik protokolliosalised vastu seadusi, haldusakte või distsiplinaarmedmeid järgmiste tahtlike tegude tõkestamiseks:

- a) kultuuriväärtuse kasutamine konventsiooni või protokollrikkuvatel viisidel;
- b) okupeeritud territooriumilt kultuuriväärtuse ebaseaduslik väljaiviimine, kõrvaldamine või omandi üleminek, millega rikutakse konventsiooni või protokollit.

V peatükk. KULTUURIVÄÄRTUSTE KAITSE RELVAKONFLIKTI KORRAL, MIS EI OLE RAHVUSVAHELINE

Artikkel 22. Relvakonfliktid, mis ei ole rahvusvahelised

1. Protokoll kohaldatakse relvakonfliktide korral, mis ei ole rahvusvahelised ja mis ei ületa ühe protokolliosalise territooriumi piire.

2. Protokoll ei kohaldata riigisiseste rahutuste ja pingete korral, nagu mässud, üksikud ja juhuslikud vägivaldpuhangud ja muud samaväärsed sündmused.

3. Protokoll alusel ei saa mõjutada protokolliosalise suveräänsust või valitsuse vastutust eesmärgiga säilitada või taastada kõikide seaduslike meetmetega avalikku korda riigis või kaitsta riigi ühtsust ja territoriaalset terviklikkust.

4. Protokoll ei mõjuta selle protokolliosalise esmast jurisdiktsiooni artiklis 15 nimetatud õigusrikkumiste suhtes, kelle territooriumil toimub relvakonflikt, mis ei ole rahvusvaheline.

5. Protokoll alusel ei saa otseselt ega kaudselt sekkuda selle protokolliosalise sise- või välisasjadesse, kelle territooriumil relvakonflikt toimub.

6. Protokoll kohaldamine lõikes 1 nimetatud olukorras ei mõjuta konfliktipoolte õiguslikku seisundit.

7. UNESCO võib pakkuda konfliktipooltele oma teenuseid.

VI peatükk. INSTITUTSIOONILISED KÜSIMUSED

Artikkel 23. Protokolliosaliste nõupidamine

1. Protokolliosaliste nõupidamine kutsutakse kokku samal ajal kui UNESCO peakonverents ja kooskõlas konventsiooniosaliste nõupidamisega, kui peadirektor on sellise nõupidamise kokku kutsunud.
2. Protokolliosaliste nõupidamisel võetakse vastu selle töökord.
3. Protokolliosaliste nõupidamise ülesanded on järgmised:
  - a) valida artikli 24 lõike 1 kohaselt komitee liikmed;
  - b) kiita heaks komitee artikli 27 lõike 1 punkti a kohaselt koostatud juhised;
  - c) töötada komitee jaoks välja fondi kasutamise suunised ja teostada selle üle järelevalvet;
  - d) võtta arvesse artikli 27 lõike 1 punkti d kohaselt esitatud komitee aruannet;
  - e) arutada protokollil kohaldamise probleeme ja anda vajadust mõõda soovitusi.
4. UNESCO peadirektor kutsub kokku protokolliosaliste esindajate erakorralise nõupidamise, kui sellekohase taotluse on esitanud vähemalt üks viiendik protokolliosaliste koguarvust.

Artikkel 24. Relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse komitee

1. Protokolliga luuakse relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse komitee. See koosneb kaheteistkümnest protokolliosalisest, mis valitakse protokolliosaliste nõupidamisel.
2. Komitee tuleb oma korraliseks istungiks kokku kord aastas ja erakorralisteks istungiteks vajaduse järgi.
3. Komitee liikmete määramisel püüavad protokolliosalised tagada, et erinevad maailma piirkonnad ja kultuurid oleksid võrdselt esindatud.
4. Komitee liikmed valivad enda hulgast esindajad, kes on pädevad kultuuripärandi ning kaitse- või rahvusvahelise õiguse valdkonnas ja nad püüavad omavahel konsulteerides tagada, et komitees tervikuna on esindatud kõik asjaomased eksperteadmised.

Artikkel 25. Ametiaeg

1. Protokolliosaline valitakse komiteesse neljaks aastaks ja teda võib üks kord tagasi valida.
2. Lõikega 1 vastuollu minemata lõpeb poolte esimesel valimisel valitud liikmete ametiaeg protokolliosaliste esimese korralise istungi lõpus, mis järgneb sellele nõupidamisele, millel nad valiti. Liikmed valib nimetatud nõupidamise eesistuja loosiga pärast esimest valimist.

Artikkel 26. Töökord

1. Komitee võtab vastu oma töökorra.
2. Liikmete enamik moodustab kvoorumi. Komitee otsused langetatakse kahe kolmandiku liikmete hääletamusega.
3. Liikmel, kes osaleb sõjalises konfliktis, mis mõjutab otsust käsitletava kultuuriväärtuse kohta, on keelatud hääletada.

Artikkel 27. Ülesanded

1. Komitee ülesanded on järgmised:
  - a) töötada välja protokollil rakendamise juhised;
  - b) võtta kultuuriväärtusi tõhustatud kaitse alla ning tõhustatud kaitse peatada või tühistada ning pidada, säilitada ja edendada tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste nimekirja;
  - c) valvata protokollil rakendamise järele ja edendada tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste eristamist;
  - d) vaadata läbi protokolliosaliste aruandeid ja esitada nende kohta seisukohti, nõuda vajaduse korral lisaselgitusi ja koostada protokolliosaliste nõupidamiseks aruanne protokollil rakendamise kohta;
  - e) võtta vastu ja vaadata läbi rahvusvahelise abi taotlusi artikli 32 alusel;
  - f) määrata kindlaks fondi vahendite kasutamine;
  - g) täita kõiki teisi ülesandeid, mida komiteele võib anda protokolliosaliste nõupidamine.
2. Komitee täidab oma ülesandeid koostöös peadirektoriga.
3. Komitee teeb koostööd rahvusvaheliste ja riikide valitsus- ja valitsusväliste organisatsioonidega, mille eesmärgid on samalaadsed konventsiooni ning selle esimese protokollil ja käesoleva protokollil eesmärkidega. Ülesannete täitmiseks võib komitee kutsuda oma nõupidamistele nõustajateks väljapaistvaid kutseorganisatsioone, nagu need, millel on vormikohased

suhted UNESCOga, sealhulgas Rahvusvaheline Simise Kilbi Komitee ja selle põhikirjalised organid. Nõustajateks võib kutsuda ka Kultuuriväärtuste Säilitamise ja Restaureerimise Uuringute Rahvusvahelise Keskuse (Rooma Keskuse) ja Rahvusvahelise Punase Risti Komitee esindajaid.

Artikkel 28. Sekretariaat

Komiteed aitab tema töös UNESCO sekretariaat, kes valmistab ette komitee dokumentatsiooni ja nõupidamiste päevakorra ning vastutab komitee otsuste elluviimise eest.

Artikkel 29. Relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse fond

1. Protokolliga luuakse fond, mille eesmärgid on:

- a) osutada finants- ja muud abi, et toetada ettevalmistavaid või muid meetmeid, mida rakendatakse rahu ajal artikli 5, artikli 10 punkti b ja artikli 30 kohaselt ning
- b) osutada finants- ja muud abi hädaabi-, ajutiste või muude meetmete suhtes, mida võetakse eesmärgiga kaitsta kultuuriväärtusi relvakonflikti ajal või saavutada nende viivitamatu tagastamine pärast konflikti lõppu, muu hulgas kooskõlas artikli 8 punktiga a

2. Fond on UNESCO finantseeskirjade kohane investeerimisfond.

3. Fondist tehtavaid väljamakseid kasutatakse ainult komitee artikli 23 lõike 3 punktis c nimetatud suuniste kohaselt tehtud otsuste alusel. Komitee võib võtta vastu makseid programmi või projekti rahastamiseks, tingimusel et komitee on langetanud otsuse sellise programmi või projekti elluviimise kohta.

4. Fondi vahendid moodustuvad:

- a) protokolliosaliste vabatahtlikest annetustest;
- b) annetustest, kingitustest või pärandustest, mida on teinud
  - i) muud riigid;
  - ii) UNESCO või teised Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni süsteemi organisatsioonid;
  - iii) teised valitsustevahelised või valitsusvälised organisatsioonid;
  - iv) avalik-õiguslikud isikud või eraõiguslikud isikud või üksikisikud;
- c) fondi vahenditelt teenitavatest intressidest;
- d) fondi kasuks korraldatud üritustelt kogutavatest ja saadavatest vahenditest ja
- e) muudest fondi suunistega lubatud vahenditest.

VII peatükk. TEABE LEVITAMINE JA RAHVUSVAHELINE ABI

Artikkel 30. Levitamine

1. Protokolliosalised kohustuvad rakendama abinõusid, esmajoones viies ellu haridus- ja teavitamisprogramme, et suurendada kogu elanikkonna austust kultuuriväärtuste vastu.

2. Protokolliosalised kohustuvad levitama oma riikides protokollis rahu ajal kui ka relvakonfliktide korral võimalikult laialdaselt.

3. Kõik sõjaväe- või tsiviilasutused, kellele relvakonflikti ajal pannakse kohustus protokollis rakendada, on kohustatud põhjalikult tutvuma protokollis tekstiga. Selleks protokolliosalised, vajadust mööda:

- a) lisavad oma sõjaväeeeskirjadesse juhised kultuuriväärtuste kaitse kohta;
- b) töötlavad välja ja rakendavad rahuaja õppe- ja haridusprogramme koostöös UNESCO ja asjaomaste valitsus- ja valitsusvälise organisatsioonidega;
- c) teavitavad üksteist peadirektori kaudu punktide a ja b alusel rakendatud seadustest, haldusaktidest ja meetmetest;
- d) edastavad üksteisele võimalikult kiiresti peadirektori kaudu protokollis kohaldamiseks vastuvõetud seadusi ja haldusakte.

Artikkel 31. Rahvusvaheline koostöö

Kui protokollis on oluliselt rikutud, kohustuvad protokolliosalised võtma meetmeid, kas ühiselt komitee kaudu või individuaalselt koostöös UNESCOga ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga, järgides Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja

Artikkel 32. Rahvusvaheline abi

1. Protokolliosaline võib taotleda komiteelt rahvusvahelist abi tõhustatud kaitse alla võetud kultuuriväärtuste jaoks ning artiklis 10 nimetatud seaduste, haldusaktide ja meetmete väljatöötamisel ja kohaldamisel.

2. Kui konfliktipool ei ole protokolliga ühinenud, kuid kiidab selle artikli 3 lõike 2 kohaselt heaks ja kohaldab seda, võib ta nõuda komiteelt asjaomast rahvusvahelist abi.

3. Komitee kehtestab rahvusvahelise abi taotluse esitamise nõuded ja määrab rahvusvahelise abi vormid.

4. Protokollialisi kutsutakse üles andma komitee kaudu igakülset tehnilist abi neile protokollialistele või abi taotlenud konfliktipooltele.

Artikkel 33. UNESCO abi

1. Protokollialised võivad pöörduda UNESCO peasekretäri poole taotlusega saada tehnilist abi oma kultuuriväärtuste kaitse organiseerimises, nagu kultuuriväärtuste kaitse ettevalmistamine, hädaolukordade ennetamine ja haldamine, kultuuriväärtuste hooldate loomine, või muus protokollialise kohaldamisest tulenevas küsimuses. UNESCO osutab abi oma programmi ja võimaluste piires.

2. Protokollialisi kutsutakse üles andma kahe- või mitmepoolset tehnilist abi.

3. Organisatsioonil on õigus omal algatusel teha selles küsimuses protokollialistele ettepanekuid.

VIII peatükk. PROTOKOLLI TÄITMINE

Artikkel 34. Eestkostjariigid

Protokollialise kohaldatakse konfliktipoolte huve kaitsevate eestkostjariikide kaasabil.

Artikkel 35. Lepitusmenetlus

1. Eestkostjariigid osutavad oma teeneid kõigil juhtudel, kus nad peavad seda kultuuriväärtuste kaitse huvides kasulikuks, esmajoones konfliktipoolte lahkeli korral protokollialise kohaldamise või tõlgendamise suhtes.

2. Sel eesmärgil võib iga eestkostjariik kas ühe protokollialise või UNESCO peadirektori taotlusel või oma äranägemisel soovitada konfliktipooltel kokku kutsuda kultuuriväärtuste kaitse eest vastutavate võimu- ja muude esindajate nõupidamine võimaluse korral neutraalsel, sobival moel välja valitud territooriumil. Konfliktipooled on kohustatud ellu viima neile nõupidamise kokkukutsumise kohta tehtud ettepanekud. Eestkostjariigid esitavad konfliktipooltele heakskiitmiseks isiku, kes on neutraalse riigi kodanik või kelle on ette pannud UNESCO peadirektor osavõtuks sellel nõupidamisel eesistujana.

Artikkel 36. Lepitamine eestkostjariikide puudumise korral

1. Kui konflikti korral ei ole eestkostjariike määratud, võib peadirektor erimeelsuse lahendamiseks osutada abi või tegutseda lepitajana või vahendajana kõikides teistes vormides.

2. Ühe protokollialise või peadirektori taotlusel võib komitee eesistuja vajaduse korral teha konfliktipooltele ettepaneku korraldada kultuuriväärtuste kaitse eest vastutavate ametiasutuste ja muude esindajate nõupidamine neutraalse riigi territooriumil.

Artikkel 37. Tõlked ja aruanded

1. Protokollialised tõlgivad protokollialise ametlikku keelde ja edastavad ametlikud tõlked UNESCO peadirektorile.

2. Protokollialised edastavad komiteele kord nelja aasta jooksul aruande protokollialise täitmise kohta.

Artikkel 38. Riigi vastutus

Mitte ükski protokollialise individuaalset kriminaalvastutust käsitlev säte ei kahjusta riikide rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi, sealhulgas sõjahüvitiste maksmise kohustust.

IX peatükk. LÕPPSÄTTED

Artikkel 39. Keeled

Protokoll on koostatud araabia, hiina, hispaania, inglise, prantsuse ja vene keeles, kõik kuus teksti on autentsed.

Artikkel 40. Allakirjutamine

Protokoll on koostatud 26. märtsil 1999. Protokoll on kõikidele konventsioonialistele allakirjutamiseks avatud 17. maist kuni 31. detsembrini 1999 Haagis.

Artikkel 41. Ratifitseerimine

1. Protokollile allkirjutanud konventsiooniosalised peavad protokollit ratifitseerima või heaks kiitma oma põhiseaduse kohaselt.
2. Ratifitseerimis- või heakskiitmiskirjad antakse hoiule UNESCO peadirektorile.

Artikkel 42. Ühinemine

1. Protokoll on avatud ühinemiseks muudele konventsiooniosalistele alates 1. jaanuarist 2000.
2. Ühinemiseks antakse ühinemiskiri hoiule UNESCO peadirektorile.

Artikkel 43. Jõustumine

1. Protokoll jõustub kolme kuu möödumisel kahekümnenda ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja hoiuleandmisest.
2. Edaspidi jõustub protokoll lepingupoole suhtes kolm kuud pärast seda, kui lepingupool on andnud hoiule oma ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja.

Artikkel 44. Jõustumine relvakonfliktis olevate poolte suhtes

Konventsiooni artiklites 18 ja 19 ettenähtud juhtudel jõustub protokoll viivitamata konfliktis olevatele poolte suhtes, kes on oma ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirjad andnud hoiule enne või pärast sõjategevuse või okupatsiooni algust. Nendel juhtudel edastab UNESCO peadirektor artiklis 46 ettenähtud teated võimalikult kiiresti.

Artikkel 45. Denonsseerimine

1. Protokolliosalisel on õigus protokoll denonsseerida.
2. Denonsseerimisest peab kirjalikult teatama UNESCO peadirektorile.
3. Denonsseerimine jõustub aasta möödumisel denonsseerimiskirja saamisest. Kui denonsseeriv pool osaleb selle aasta möödudes relvakonfliktis, peatatakse denonsseerimine sõjategevuse lõppemiseni ja igal juhul selle ajani, kuni on lõpetatud toimingud kultuuriväärtuste tagastamiseks riiki, kust nad välja viidi.

Artikkel 46. Teavitamine

UNESCO peadirektor teatab kõikidele konventsiooniosalistele ning Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile kõikidest artiklite 41, 42 ja 45 kohaselt hoiule antud ratifitseerimis-, heakskiitmis-, ühinemis- ja denonsseerimiskirjadest.

Artikkel 47. Registreerimine Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja artikli 102 kohaselt registreerib UNESCO peadirektor protokollit Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni sekretariaadis.

Selle kinnituseks on täievolilised isikud protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 26. märtsil 1999 Haagis ühes eksemplaris, mis antakse hoiule UNESCO arhiivi ning mille tõestatud koopiad edastatakse kõigile konventsiooniosalistele.

* Eesti Vabariik kiitis protokollit heaks Vabariigi Valitsuse 24. detsembri 2004. a korraldusega nr 894-k (RT II 2005, 1, 2), protokoll jõustub Eesti Vabariigi suhtes 17. aprillil 2005. a.